

พฤติกรรมการใช้สารสนเทศของผู้สูงอายุในจังหวัดภูเก็ต

Information Use Behaviors of the Elderly in Phuket Province

ปณิธิ แสงมณี¹ ภูรินทร์ กระจ่างทอง¹ วัชราวดี นิรุติธรรมธรา² และ วรรัตน์ จงไกรจักร^{*2}

Panithi Sangmanee¹ Phurinat Krachangthong¹ Watcharawadee Nirutithamthara²
and Worarat Jongkrajak^{*2}

นักศึกษาปริญญาตรี สาขาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต¹

Undergraduate Student, Business Computer Program, Faculty of Management Science, Phuket Rajabhat University¹

อาจารย์สาขาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต²

Lecturer of Business Computer Program, Faculty of Management Science, Phuket Rajabhat University^{*2}

*Corresponding author, e-mail:worarat.j@pkr.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้สารสนเทศ ผลกระทบ ปัญหา ความต้องการของสารสนเทศของผู้สูงอายุ กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยผู้สูงอายุที่ใช้สารสนเทศในจังหวัดภูเก็ต ใช้การสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงจำนวน 400 ตัวอย่าง เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนา ทดสอบสมมติฐานโดยใช้สถิติค่า t การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และการวิเคราะห์ความแตกต่างรายคู่

ผลการวิจัย พบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุ 60 - 64 ปี สถานภาพสมรสแล้ว สุขภาพอยู่ในระดับแข็งแรง/ปกติ มีระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น (ม.3) อาชีพธุรกิจส่วนตัว และอาศัยอยู่ในอำเภอถลาง ใช้เครื่องมือสมาร์ทโฟน (โทรศัพท์) ในการเข้าถึงสารสนเทศ ในช่วงเวลา 6:00 - 11:59 น. วันละหลายครั้ง ใช้ระยะเวลา 1 - 5 ชั่วโมง ผลกระทบด้านสังคม มีผลต่อการใช้สารสนเทศของผู้สูงอายุมากที่สุด รองลงมา คือ ผลกระทบด้านสุขภาพ และผลกระทบด้านเศรษฐกิจ ตามลำดับ ปัญหาด้านเศรษฐกิจมีผลต่อการใช้สารสนเทศมากที่สุด รองลงมา คือ ปัญหาด้านสุขภาพ และปัญหาด้านความรู้ ตามลำดับ ความต้องการด้านสังคมที่มีผลต่อการใช้งานสารสนเทศของผู้สูงอายุสำหรับการพัฒนาคุณภาพชีวิตมากที่สุด รองลงมา คือ ความต้องการด้านความรู้ และด้านเศรษฐกิจ ตามลำดับ ผู้สูงอายุที่มีเพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ และที่อยู่อาศัยแตกต่างกัน มีผลต่อปัญหาในการใช้สารสนเทศแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผู้สูงอายุที่มีเครื่องมือที่ใช้ในการเข้าถึงสารสนเทศ ช่วงเวลาที่ใช้สารสนเทศของผู้สูงอายุ ความถี่ของการใช้สารสนเทศ จำนวนชั่วโมงที่ใช้สารสนเทศต่อวันและต่อสัปดาห์ เครือข่ายสังคมออนไลน์ที่ใช้ ลักษณะเว็บไซต์ที่ใช้ และคำแนะนำให้ใช้สารสนเทศต่างกัน มีผลต่อความต้องการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสามารถนำผลที่ได้ไปใช้ในการพัฒนาทำให้ผู้ประกอบการได้ทราบถึงสาเหตุ และวิธีแก้ไขเพื่อให้ผู้สูงอายุเกิดความต้องการใช้สื่อสารสนเทศมากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ: พฤติกรรมการใช้สารสนเทศ ผู้สูงอายุ จังหวัดภูเก็ต

Abstract

This research aimed to study information use behavior, impacts, problems, and information needs of the elderly. The sample consisted of purposively selected 400 elderly people using information in Phuket province. The data gathering instrument used was a questionnaire. The data were analyzed using descriptive statistics, hypothesis testing with t-test, One-way ANOVA, and paired difference test.

The results revealed that the majority of elderly people were married, healthy males, aged 60 - 64 years with a ninth-grade certificate. They have run a private business and lived in Thalang district. They have used smartphones to access information from 6:00 AM - 11:59 AM, several times a day, for a period of 1 - 5 hours. Social impact had the greatest effect on the use of information among the elderly, followed by health and economic impacts, respectively. Economic issues had the greatest effect on information use, followed by health and knowledge issues, respectively. Social needs had the greatest impact on the use of information by the elderly for improving their quality of life, followed by knowledge and economic needs,

respectively. Elderly people of different genders, ages, statuses, educational levels, occupations, and residences had significantly different effects on problems with using information at level of .05. Elderly people with different tools to access information, periods of information use, frequencies of information use, and numbers of hours spent using information per day and per week, social networks used, characteristics of the website activated, and those who recommended the use of information had a significant difference on their demand for information technology at level .05. The study results can be used for making entrepreneurs aware of the causes and solutions to the demand of the elderly who will want to use information media.

Keywords: Information Use Behavior, Elderly People, Phuket Province

บทนำ

ปัจจุบันมีผู้สูงอายุหันมาใช้สารสนเทศ เพื่อการสื่อสาร และรับข้อมูลเรื่องสุขภาพเป็นจำนวนมากอีกทั้งการสื่อสารและส่งต่อข้อมูลต่าง ๆ ในปัจจุบันก็เป็นไปด้วยความรวดเร็วจนในบางครั้งนั้นอาจทำให้เกิดการส่งต่อสารที่เป็นเท็จหรือไม่ได้ผ่านการคัดกรองอย่างมีประสิทธิภาพมากนัก จึงอาจก่อให้เกิดปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพตามมาได้ ผู้ศึกษาจึงได้เล็งเห็นถึงความสำคัญในการศึกษาพฤติกรรมการใช้สารสนเทศของผู้สูงอายุเพื่อนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาให้ผู้สูงอายุสามารถรับสารได้อย่างมีประสิทธิภาพไม่รับสารที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และไม่รับสารที่เป็นเท็จที่อาจส่งผลกระทบต่อสุขภาพในอนาคตได้

ประเทศไทย มีจำนวนผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นประมาณ มีประชากรผู้สูงอายุ 60 ปีขึ้นไป จำนวน 11.6 ล้านคน หรือร้อยละ 17.5 ของประชากรทั้งประเทศไทย เป็นปีที่ประเทศไทยก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์ จากความก้าวหน้าทางการแพทย์และสาธารณสุขรวมทั้งการกระจายบริการด้านสาธารณสุข และจากนโยบายการวางแผนครอบครัว โครงสร้างของประชากรดังกล่าวมีผลกระทบต่อภาวะสังคมและเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ แม้ว่าผู้สูงอายุจะก่อให้เกิดภาระหน้าที่ของสังคมในการที่จะต้องดูแลรักษาสุขภาพแต่ผู้สูงอายุก็มีคุณค่าและความสำคัญต่อสังคมมิใช่น้อยเพราะนอกจากจะเป็นที่พึ่งทางใจของบุตรหลานและเป็นที่เคารพนับถือของบุคคลในวงศาคณาญาติแล้ว ผู้สูงอายุยังจะได้รับยกย่องจากสังคมในฐานะเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ มีความคิดอ่านสุขุมรอบคอบ และเคยทำคุณประโยชน์ให้แก่สังคมมาแล้วเมื่อตอนที่อยู่ในวัยทำงาน (กรมกิจการผู้สูงอายุ, 2566)

จากข้อความข้างต้นทำให้ผู้วิจัยเห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ โดยนำแนวคิดความต้องการสารสนเทศ การศึกษาผู้ใช้ และพฤติกรรมสารสนเทศ ตั้งแต่กระบวนการศึกษาความต้องการสารสนเทศของผู้สูงอายุ การศึกษาการใช้สารสนเทศ การให้การสนับสนุนด้านสารสนเทศให้แก่ผู้สูงอายุที่ตอบสนองต่อความต้องการที่แท้จริงของผู้สูงอายุ ผลการศึกษานี้จะทำให้ทราบความต้องการใช้สารสนเทศของผู้สูงอายุ นำสู่การเสนอต่อผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในระดับนโยบาย และระดับพื้นที่ที่ต้องการ นำความต้องการใช้สารสนเทศไปพัฒนาหรือปรับปรุงการให้บริการสารสนเทศที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ รวมถึงการมีคุณภาพชีวิตอีกด้วย

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้สารสนเทศของผู้สูงอายุในจังหวัดภูเก็ต
2. เพื่อศึกษาผลกระทบต่อการใช้อินเทอร์เน็ตของผู้สูงอายุในจังหวัดภูเก็ต
3. เพื่อศึกษาปัญหาในการใช้สารสนเทศของผู้สูงอายุในจังหวัดภูเก็ต
4. เพื่อศึกษาความต้องการใช้สารสนเทศของผู้สูงอายุสำหรับการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ

สมมติฐานของการวิจัย

1. ปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกันมีผลต่อปัญหาในการใช้สารสนเทศแตกต่างกัน
2. พฤติกรรมการใช้สารสนเทศของผู้สูงอายุที่แตกต่างกันมีผลต่อความต้องการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศแตกต่างกัน

วิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ศึกษาในครั้งนี้ คือ ผู้สูงอายุในจังหวัดภูเก็ตที่ใช้สารสนเทศ ซึ่งมีทั้งหมดจำนวน 51,452 คน (กรมกิจการผู้สูงอายุ, 2565) ใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยเจาะจงเก็บข้อมูลจากผู้สูงอายุในจังหวัดภูเก็ตที่ใช้สารสนเทศ ในการวิจัยครั้งนี้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตร (Yamane, 1973) ซึ่งสามารถคำนวณกลุ่มตัวอย่างได้เท่ากับ 387 คน ผู้วิจัยขอปรับเป็นจำนวนเต็ม 400 คน เพื่อป้องกันความผิดพลาดในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 5 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 พฤติกรรมการใช้สารสนเทศของผู้สูงอายุ

ตอนที่ 3 ความต้องการในการใช้งานสารสนเทศ

ตอนที่ 4 ปัญหาในการใช้สารสนเทศ

ตอนที่ 5 ผลกระทบที่เกิดจากการใช้สารสนเทศ

และเพื่อให้แบบสอบถามมีคุณภาพ ผู้วิจัยได้ทดสอบคุณภาพของแบบสอบถามใน 2 ด้าน คือ ความเที่ยงตรงของเนื้อหาและความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยดำเนินการ ดังนี้

1. การทดสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมเนื้อหาตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้เพื่อตรวจสอบเนื้อหา และภาษาที่ใช้ในการสื่อสารว่า เหมาะสม และง่ายต่อการทำความเข้าใจ และประเมินความเที่ยงตรงของเครื่องมือโดยผู้เชี่ยวชาญ โดยใช้เกณฑ์ค่าเฉลี่ยรายข้อมากกว่า 0.5 (เขาวลิต เหมะธูลิน, 2557)

2. การหาความเชื่อมั่น (Reliability) นำแบบสอบถาม จำนวน 30 ชุด ไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ชุด และนำข้อมูลที่ได้ไปทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยวิธีของ Cronbach's Alpha เพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา โดยใช้เกณฑ์ว่า แบบสอบถามควรมีค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น 0.7 ขึ้นไป (Coryina, 1993; Schmitt, 1996) ซึ่งวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา ได้เท่ากับ 0.875

การวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้การวิเคราะห์ ข้อมูลในเชิงพรรณนาอธิบายข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานโดยอธิบาย และนำเสนอในรูปตารางเป็นร้อยละ โดยมีเกณฑ์ในการแปลผลข้อมูล ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.50 – 5.00 แสดงถึง มีระดับมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 3.50 – 4.49 แสดงถึง มีระดับมาก

คะแนนเฉลี่ย 2.50 – 3.49 แสดงถึง มีระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.50 – 2.49 แสดงถึง มีระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.49 แสดงถึง มีระดับน้อยที่สุด

และทดสอบสมมติฐาน โดยใช้สถิติค่า t (Independent Sample t-test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One way ANOVA) การวิเคราะห์ความแตกต่างรายคู่โดยวิธี Turkey's Honestly Significant Difference (HSD)

ผลการวิจัย

ผลจากการวิจัย พฤติกรรมการใช้สารสนเทศของผู้สูงอายุในจังหวัดภูเก็ต สรุปผลได้ ดังนี้

1. สรุปผลตามวัตถุประสงค์การวิจัย

ผู้สูงอายุส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุ 60-64 ปี สถานภาพสมรสแล้ว สุขภาพอยู่ในระดับแข็งแรง/ปกติ ระดับการศึกษาสูงสุด คือ มัธยมศึกษาตอนต้น (ม.3) ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว และอาศัยอยู่ในอำเภอถลาง

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้สารสนเทศของผู้สูงอายุในจังหวัดภูเก็ต

จากการวิเคราะห์ข้อมูล สรุปได้ว่า

พฤติกรรมการใช้สารสนเทศของผู้สูงอายุในจังหวัดภูเก็ต ใช้เครื่องมือสมาร์ทโฟน (โทรศัพท์) ในการเข้าถึงสารสนเทศ (ร้อยละ 29.5) นิยมใช้สารสนเทศในช่วงเวลา 6:00 - 11:59 น. (ร้อยละ 43.5) ใช้สารสนเทศวันละหลายครั้ง (ร้อยละ 43.2) ใช้ระยะเวลา 1 - 5 ชั่วโมง นิยมใช้สารสนเทศ 1 - 5 ชั่วโมงต่อวัน (ร้อยละ 39.5) ใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ Google Plus

(ร้อยละ 57.0) มีวัตถุประสงค์เพื่อค้นหาเพื่อนใหม่หรือติดตามข่าวสารของเพื่อนเก่า (ร้อยละ 55.3) เว็บไซต์ที่ใช้งานเป็นสื่อ/หนังสือพิมพ์/สิ่งพิมพ์/วารสารอิเล็กทรอนิกส์ (ร้อยละ 49.5) และมีความรู้ในการใช้งานอยู่แล้ว (ร้อยละ 44.5)

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อศึกษาผลกระทบต่อการใช้สารสนเทศของผู้สูงอายุในจังหวัดภูเก็ต

จากการวิเคราะห์ข้อมูล สรุปได้ว่า

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานจำแนกตามผลกระทบต่อการใช้สารสนเทศของผู้สูงอายุในจังหวัดภูเก็ต

ผลกระทบต่อการใช้สารสนเทศของผู้สูงอายุในจังหวัดภูเก็ต	$\bar{X}$	S.D.	ระดับผลกระทบ
ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ	4.40	.807	มาก
ผลกระทบด้านสังคม	4.49	.764	มาก
ผลกระทบด้านสุขภาพ	4.44	.812	มาก
ค่าเฉลี่ย	4.43	.756	มาก

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่า ผลกระทบต่อการใช้สารสนเทศของผู้สูงอายุในจังหวัดภูเก็ต ภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.43) โดยประเด็นผลกระทบทั้ง 3 ด้าน อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ ผลกระทบด้านสังคมมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.49) รองลงมา คือ ผลกระทบด้านสุขภาพ (ค่าเฉลี่ย 4.44) และผลกระทบด้านเศรษฐกิจ (ค่าเฉลี่ย 4.40) ตามลำดับ

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อศึกษาปัญหาในการใช้สารสนเทศของผู้สูงอายุในจังหวัดภูเก็ต

จากการวิเคราะห์ข้อมูล สรุปได้ว่า

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานจำแนกตามปัญหาในการใช้สารสนเทศของผู้สูงอายุในจังหวัดภูเก็ต

ปัญหาในการใช้สารสนเทศของผู้สูงอายุในจังหวัดภูเก็ต	$\bar{X}$	S.D.	ระดับปัญหา
ปัญหาที่เกิดจากด้านสุขภาพ	4.36	.893	มาก
ปัญหาที่เกิดจากด้านความรู้	4.36	.893	มาก
ปัญหาด้านเศรษฐกิจ	4.44	.832	มาก
ค่าเฉลี่ย	4.37	.832	มาก

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่า ปัญหาในการใช้สารสนเทศของผู้สูงอายุในจังหวัด ภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.37) โดยประเด็นปัญหาทั้ง 3 ด้าน อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ ปัญหาด้านเศรษฐกิจมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.44) รองลงมา คือ ปัญหาที่เกิดจากด้านสุขภาพ และปัญหาที่เกิดจากด้านความรู้ (ค่าเฉลี่ย 4.36) ตามลำดับ

วัตถุประสงค์ข้อที่ 4 เพื่อศึกษาความต้องการสารสนเทศของผู้สูงอายุสำหรับการพัฒนาคุณภาพชีวิตในจังหวัดภูเก็ต

จากการวิเคราะห์ข้อมูล สรุปได้ว่า

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานจำแนกตามความต้องการในการใช้งานสารสนเทศของผู้สูงอายุสำหรับการพัฒนาคุณภาพชีวิตในจังหวัดภูเก็ต

ความต้องการในการใช้งานสารสนเทศของผู้สูงอายุ (สำหรับการพัฒนาคุณภาพชีวิตในจังหวัดภูเก็ต)	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความต้องการ
ความต้องการด้านสังคม	4.52	.708	มากที่สุด
ความต้องการด้านความรู้	4.49	.742	มาก
ความต้องการด้านเศรษฐกิจ	4.47	.887	มาก
ความต้องการด้านสุขภาพ	4.45	.793	มาก
ค่าเฉลี่ย	4.48	0.722	มาก

จากตารางที่ 3 แสดงให้เห็นว่า ความต้องการในการใช้งานสารสนเทศของผู้สูงอายุสำหรับการพัฒนาคุณภาพชีวิตในจังหวัดภูเก็ต ภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.48) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า 1 ปัจจัยอยู่ในระดับมากที่สุด และ 3 ปัจจัยอยู่ระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ ความต้องการด้านสังคมมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.52) รองลงมา คือ ความต้องการด้านความรู้ (ค่าเฉลี่ย 4.49) ความต้องการด้านเศรษฐกิจ (ค่าเฉลี่ย 4.47) และความต้องการด้านสุขภาพ (ค่าเฉลี่ย 4.45) ตามลำดับ

2. สรุปผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานข้อที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกันมีผลต่อปัญหาการใช้สารสนเทศแตกต่างกัน

จากการวิเคราะห์ข้อมูล สรุปได้ว่า

ตารางที่ 4 การทดสอบความแตกต่างของปัญหาในการใช้สารสนเทศแตกต่างกัน จำแนกตามเพศ

ตัวแปรที่ศึกษา	เพศ	t-test for Equality of Means				
		$\bar{X}$	S.D.	t	Mean Difference	p
ปัญหาในการใช้สารสนเทศ	ชาย	4.49	.813	4.806	.459	.000
	หญิง	4.03	.839			

*ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

จากตารางที่ 4 แสดงให้เห็นว่า ปัญหาในการใช้สารสนเทศของเพศชาย (ค่าเฉลี่ย 4.49) ส่วนเพศหญิง (ค่าเฉลี่ย 4.03) และจากการทดสอบด้วยสถิติทดสอบ t-test พบว่า เพศที่แตกต่างกันมีปัญหาในการใช้สารสนเทศแตกต่างกันนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 5 การทดสอบค่าความแปรปรวนของปัญหาในการใช้สารสนเทศ จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล

ปัญหาในการใช้สารสนเทศ	การทดสอบค่าความแปรปรวน				
	SS	df	MS	F	Sig.
อายุ	27.475	394	.649	8.465	.000*
สถานภาพ	261.196	397	.658	16.748	.000*
ระดับการศึกษา	242.089	395	.613	16.781	.000*
อาชีพ	245.182	395	.621	15.323	.000*
ที่อยู่อาศัย	256.228	397	2.943	20.726	.000*

*ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

จากตารางที่ 5 แสดงให้เห็นว่า ผู้สูงอายุที่มี อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ และที่อยู่อาศัยที่มีความแตกต่างกัน มีผลต่อปัญหาในการใช้สารสนเทศแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สมมติฐานข้อที่ 2 พฤติกรรมการใช้สารสนเทศของผู้สูงอายุที่แตกต่างกันมีผลต่อความต้องการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศแตกต่างกัน

จากการวิเคราะห์ข้อมูล สรุปได้ว่า

ตารางที่ 6 การทดสอบค่าความแปรปรวนของความต้องการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ จำแนกตามพฤติกรรมการใช้สารสนเทศของผู้สูงอายุ

พฤติกรรมการใช้สารสนเทศของผู้สูงอายุ	การทดสอบค่าความแปรปรวน				
	SS	df	MS	F	Sig.
เครื่องมือที่ใช้ในการเข้าถึงสารสนเทศ	183.856	396	.464	17.566	.000*
ช่วงเวลาที่ใช้สารสนเทศของผู้สูงอายุ	173.660	396	.439	26.324	.000*
ความถี่ของการใช้สารสนเทศ	191.032	396	.482	11.948	.000*
จำนวนชั่วโมงที่ใช้สารสนเทศต่อวัน	180.931	396	.457	19.984	.000*
จำนวนชั่วโมงที่ใช้สารสนเทศต่อสัปดาห์	182.711	396	.461	18.503	.000*
ผู้แนะนำให้ใช้สารสนเทศ	188.405	396	.476	13.955	.000*

*ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

จากตารางที่ 6 แสดงให้เห็นว่า ผู้สูงอายุที่มีเครื่องมือที่ใช้ในการเข้าถึงสารสนเทศ ช่วงเวลาที่ใช้สารสนเทศของผู้สูงอายุ ความถี่ของการใช้สารสนเทศ จำนวนชั่วโมงที่ใช้สารสนเทศต่อวัน จำนวนชั่วโมงที่ใช้สารสนเทศต่อสัปดาห์ เครือข่ายสังคมออนไลน์ที่ใช้ ลักษณะเว็บไซต์ที่ใช้ และผู้แนะนำให้ใช้สารสนเทศมีผลต่อความต้องการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผลการวิจัย

1. ความต้องการในการใช้งานสารสนเทศของผู้สูงอายุ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยประเด็นความต้องการด้านสังคมมากที่สุด รองลงมา คือ ความต้องการด้านความรู้ และความต้องการด้านเศรษฐกิจ ตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สัช สุราทิพย์กุล และพิทักษ์ ศิริวงศ์ (2560) ได้ศึกษา เรื่อง สภาพปัญหาและการเรียนรู้การใช้เทคโนโลยีของผู้สูงอายุ กรณีศึกษา ผู้สูงอายุที่ใช้สมาร์ทโฟนในพื้นที่บริเวณโดยรอบพระปิ่นเกล้า เขตบางกอกน้อย จังหวัดกรุงเทพมหานคร พบว่า กลุ่มผู้สูงอายุที่หันมาเลือกใช้เทคโนโลยีสมาร์ทโฟน ล้วนมีความต้องการที่จะค้นหาวิธีที่จะสร้างความสะดวกสบายให้กับการใช้ชีวิตประจำวันได้ และสามารถตอบสนองความต้องการต่าง ๆ เช่น ด้านการติดต่อสื่อสาร ด้านการรับรู้หรือค้นหาข้อมูลข่าวสาร หรือสิ่งอื่น ๆ ตามความสนใจ เป็นต้น และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ บำเพ็ญ โมตรัสโสภณ (2565) ได้ศึกษา เรื่อง แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการสื่อสารกับผู้สูงอายุกับการแพร่ระบาดของข่าวสารในช่วงสถานการณ์ไวรัสโคโรนา 19 พบว่า ความต้องการแนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพการสื่อสารกับผู้สูงอายุควรใช้รูปแบบรอยยิ้ม หรือ SMILE Model โดยการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพในสถานการณ์การแพร่ระบาดต้องให้ความสำคัญใน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านตัวผู้ส่งสาร (Sender) ด้านตัวข้อมูลข่าวสาร (Message) ด้านเจตนาารมณ์ของการสื่อสาร (Intention) ด้านผู้รับสารหรือผู้รับฟัง (Listener) และด้านสภาพแวดล้อมในการสื่อสาร (Environment)

2. ความต้องการข้อมูลด้านสุขภาพในการใช้งานสารสนเทศของผู้สูงอายุ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยประเด็นข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการดูแลสุขภาพมากที่สุด รองลงมา คือ ติดต่อ และรักษาสุขภาพได้สะดวกสบายขึ้น และได้ข้อมูลและความรู้ด้านสุขภาพ ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ต่อลาภ รุติเจริญศักดิ์ (2565) ได้ศึกษา เรื่อง การศึกษาพฤติกรรมสารสนเทศด้านสุขภาพของผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุมีระดับความต้องการของสารสนเทศสุขภาพ โดยรวมอยู่ในระดับต่ำ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการใช้สารสนเทศสุขภาพอยู่ในระดับปานกลาง ด้านการเข้าถึงสารสนเทศสุขภาพ ด้านการประเมินสารสนเทศสุขภาพอยู่ในระดับต่ำ โดยพฤติกรรมการใช้สารสนเทศของผู้สูงอายุมีการใช้สื่อรูปภาพและวิดีโอเพื่อความเข้าใจง่าย มีการใช้โทรศัพท์มือถือและโทรทัศน์ในการทราบข้อมูลสารสนเทศสุขภาพ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ จันทร์จิราพร ทองประสิทธิ์ และทิพยา จินตโกวิท (2563) ได้ศึกษา เรื่อง พฤติกรรมของผู้สูงอายุในการใช้แอปพลิเคชันไลน์บนสมาร์ต พบว่า ผู้สูงอายุที่มีเพศ อายุ ประสบการณ์ในการใช้งาน และความถี่ในการใช้งานต่อสัปดาห์ที่ต่างกัน มีพฤติกรรมการใช้แอปพลิเคชันไลน์ไม่ต่างกัน ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์หลักของการใช้งานเพื่อติดต่อสื่อสารกับเพื่อน ผู้สูงอายุที่ทำกิจกรรมได้สำเร็จส่วนมากเป็นผู้สูงอายุที่ใช้สมาร์ตโฟนในระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์ กิจกรรมที่ผู้สูงอายุทำกิจกรรมได้สำเร็จ คือ การส่งสติ๊กเกอร์ ผู้สูงอายุส่วนใหญ่เรียนรู้วิธีการใช้งานแอปพลิเคชันไลน์จากลูกหลาน หากกิจกรรมที่ตนเองทำได้และทำเป็นประจำ เช่น การส่งข้อความ การส่งสติ๊กเกอร์ การส่งรูปภาพ เป็นต้น

3. ปัญหาที่เกิดจากด้านสุขภาพ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยประเด็นใช้คอมพิวเตอร์เป็นเวลานานจะมีอาการปวดหลัง รองลงมา คือ มองไม่เห็นตัวอักษร และมองไม่เห็นหน้าจอ ตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พนม คลีณาญา (2564) ได้ศึกษา เรื่อง การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของผู้สูงอายุ และข้อเสนอเพื่อการเสริมสร้างภาวะพลัดพรก และผลิตภาพของผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่สะท้อนให้เห็นอุปสรรค และความยากลำบากในการใช้เทคโนโลยี เช่น ปัญหาด้านสายตา ความจำ และการลิ้งง่าย ความซับซ้อนและความยุ่งยากจากเทคโนโลยี นอกจากนี้ยังพบอีกปัจจัยที่เกิดปัญหาก็คือ ปัจจัยด้านสัญญาณไม่ดี/ไม่เสถียร ปัจจัยทางด้านภาษาอังกฤษที่เป็นปัญหาเพราะแอปพลิเคชันบางอย่างก็ใช้ภาษาอังกฤษ ปัญหาตัวอักษรหรือตัวพิมพ์ที่มีขนาดเล็กจนเกินไป และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฏฐา นันทันติ และ นิธิตา นันทันติ (2563) ได้ศึกษา เรื่อง สภาพปัญหาและความคาดหวังในการใช้สื่อเพื่อส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุในจังหวัดพะเยา พบว่า สภาพปัญหาในการสื่อสารเพื่อส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุในจังหวัดพะเยา เกิดจากข้อมูลข่าวสารมีไม่เพียงพอ ข้อมูลข่าวสารไม่ตรงกับความต้องการ และขาดการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุ

4. พฤติกรรมการใช้สารสนเทศของผู้สูงอายุที่แตกต่างกันมีผลต่อความต้องการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ แต่ละเครื่องมือที่ใช้ในการเข้าถึงสารสนเทศ ช่วงเวลาที่ใช้สารสนเทศของผู้สูงอายุ ความถี่ในการใช้สารสนเทศ จำนวนชั่วโมงที่ใช้สารสนเทศต่อวัน จำนวนชั่วโมงที่ใช้สารสนเทศต่อสัปดาห์ และผู้แนะนำให้ใช้สารสนเทศ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กษพรณ กำลังาม (2565) ได้ศึกษา เรื่อง พฤติกรรมการใช้สื่อกับการสื่อสารด้านสิ่งแวดล้อมสำหรับผู้สูงอายุ พบว่า ส่วนใหญ่พฤติกรรมการใช้สารสนเทศของผู้สูงอายุ จะติดตามข้อมูลข่าวสารจากอินเทอร์เน็ต ใช้โทรศัพท์มือถือในการติดตามข่าวสารมากที่สุด ติดต่อกับลูกหลานเป็นส่วนใหญ่ มีการใช้เครื่องมือสื่อสารทุกวันใช้เวลา 30 นาที หรือมากกว่า และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ดวงทิพย์ เจริญรุทซ์ (2563) ได้ศึกษา เรื่อง พฤติกรรมการใช้ และการยอมรับ

นวัตกรรมสื่อสังคมออนไลน์ของกลุ่มผู้สูงอายุ ในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุ ในเขตกรุงเทพมหานคร และการยอมรับนวัตกรรมสื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร มีความสัมพันธ์กัน

5. ผลกระทบด้านสังคมต่อการสื่อสารสนเทศของผู้สูงอายุ ภาพรวมในระดับมาก โดยประเด็นมีรายจ่ายเพิ่มจากการใช้สารสนเทศมากที่สุด รองลงมา คือ รายจ่ายเพิ่มจากการซื้อสินค้า และบริการผ่านสื่อสารสนเทศ มีเวลาทำกิจกรรมในชีวิตประจำวันได้น้อยมาก ตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของ รุจา รอดเข็ม และ สุदारัตน์ ไชยประสิทธิ์ (2562) ได้ศึกษาเรื่อง สังคมสูงวัย เทคโนโลยีกับผู้สูงอายุ พบว่า ผลกระทบด้านสังคม เทคโนโลยีช่วยในการติดต่อสื่อสารและการเรียนรู้ ผู้สูงอายุสามารถติดต่อสื่อสารกับครอบครัวชุมชนและสังคม ระยะเวลาในการใช้เทคโนโลยีมีความสัมพันธ์กับระดับความสุขของผู้สูงอายุโดยใช้ 2 - 4 ชั่วโมงต่อวัน มีผลต่อระดับความสุขของผู้สูงอายุมากที่สุด

สรุป

ผลกระทบด้านสังคมต่อการสื่อสารสนเทศของผู้สูงอายุ ดังนั้นผู้พัฒนาระบบแอปพลิเคชันสารสนเทศเกี่ยวกับผู้สูงอายุ ควรต้องคำนึงถึงผลกระทบด้านสังคม และด้านสุขภาพให้มากยิ่งขึ้นเพื่อไม่ให้ผู้สูงอายุได้รับผลกระทบที่เกิดจากการใช้สารสนเทศ และปัญหาในการใช้สารสนเทศของผู้สูงอายุ ปัญหาด้านเศรษฐกิจ โดยประเด็นไม่มีอุปกรณ์ในการใช้งานสารสนเทศ รองลงมา คือ ไม่มีหน่วยงานหรือบุคคลให้ความรู้ และค่าบริการอินเทอร์เน็ตมีราคาสูง ผู้พัฒนาระบบสารสนเทศควรมีอุปกรณ์ในการใช้งานสารสนเทศและควรตั้งหน่วยงานให้ความรู้แก่ผู้สูงอายุ เพื่อแก้ปัญหาในการใช้สารสนเทศของผู้สูงอายุ ให้สะดวกสบายยิ่งขึ้นซึ่งจะมีผลต่อคุณภาพชีวิต

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะนำผลการวิจัยไปใช้

นอกจากผลการวิจัย ผู้วิจัยได้รับข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะจากผู้ตอบแบบสอบถาม ดังนั้นจึงขอเสนอแนะแนวทางการปรับปรุงและพัฒนา ดังนี้

1. ผู้ที่พัฒนาระบบสารสนเทศ สามารถนำข้อมูลดังกล่าวไปใช้ในการวางแผนกลยุทธ์เพื่อไปพัฒนาสารสนเทศสำหรับผู้สูงอายุให้ตรงตามความต้องการ เช่น ผู้สูงอายุมีความต้องการด้านสังคม เพื่อใช้พูดคุยสื่อสารกับเพื่อนและคนในครอบครัว ผู้พัฒนาระบบสารสนเทศควรปรับให้เข้ากับความต้องการของผู้สูงอายุ
2. ผู้พัฒนาระบบแอปพลิเคชันสารสนเทศเกี่ยวกับผู้สูงอายุ ควรต้องคำนึงถึงผลกระทบด้านสังคมและด้านสุขภาพให้มากยิ่งขึ้นเพื่อไม่ให้ผู้สูงอายุได้รับผลกระทบที่เกิดจากการใช้แอปพลิเคชันสารสนเทศ
3. ผู้พัฒนาระบบเครือข่ายสังคมออนไลน์และองค์กรที่ดูแลผู้สูงอายุ ควรคำนึงถึงผู้สูงอายุในยุคปัจจุบัน เพื่อเป็นการตอบโต้โจทย์ความต้องการของผู้สูงอายุให้สนใจเครือข่ายสังคมออนไลน์ให้มากยิ่งขึ้น รู้จักการเรียนรู้และปรับตัวให้เข้ากับยุคสมัย
4. ผู้ที่ทำงานที่เกี่ยวข้องให้กับผู้สูงอายุ ควรมีเทคโนโลยีที่เหมาะสมแก่ผู้สูงอายุเพื่อสนับสนุนและตอบสนองความต้องการของเว็บไซต์ที่ผู้สูงอายุสนใจและควรให้ความช่วยเหลือการตอบคำถามหรือให้คำแนะนำแก่ผู้สูงอายุอยู่ตลอดเวลา เพื่อเป็นสิ่งยึดเหนี่ยวและเพื่อดึงดูดผู้สูงอายุให้ใช้สารสนเทศมากยิ่งขึ้น
5. ผู้พัฒนาระบบสารสนเทศ ควรมีอุปกรณ์ในการใช้งานสารสนเทศและควรจัดตั้งหน่วยงานให้ความรู้แก่ผู้สูงอายุ เพื่อแก้ปัญหาในการใช้สารสนเทศของผู้สูงอายุให้สะดวกสบายยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการขยายพื้นที่ในการเก็บข้อมูลวิจัยเพิ่มขึ้น เช่น เก็บข้อมูลจากประชากรจังหวัดอื่น ๆ เพิ่มเติมเพื่อให้กลุ่มเป้าหมายกว้างขึ้น
2. ควรศึกษาความคิดเห็นของผู้สูงอายุที่ใช้สารสนเทศ ผู้พัฒนาระบบสารสนเทศควรหาวิธีการแก้ไขเพื่อให้เกิดความต้องการในการใช้สารสนเทศมากยิ่งขึ้น
3. ควรศึกษาความคิดเห็นของผู้สูงอายุที่ใช้สารสนเทศ ผู้ประกอบการควรหาสาเหตุและวิธีแก้ไขเพื่อกระตุ้นให้เกิดความต้องการในการใช้สารสนเทศ
4. ควรขยายขอบเขตของการทำวิจัยและเพิ่มวิธีการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ เพื่อให้การเก็บข้อมูลมีความหลากหลายและครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กษพรณ กาลังงาม. (2565). *พฤติกรรมการใช้สื่อกับการสื่อสารด้านสิ่งแวดล้อมสำหรับผู้สูงอายุ* (การศึกษาค้นคว้าอิสระ วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต). สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- กรมกิจการผู้สูงอายุ. (2566). *กรมกิจการผู้สูงอายุ*. ค้นเมื่อ 20 กรกฎาคม 2566, จาก https://www.dop.go.th/th/news_hr
- จันทร์จิราพร ทองประสิทธิ์ และ ทิพย์ จินตโกวิท. (2563). พฤติกรรมของผู้สูงอายุในการใช้แอปพลิเคชันไลน์บนสมาร์ทโฟน. *วารสารวิชาการพระจอมเกล้าพระนครเหนือ*, 30(1), 118-129.
- ณัฐฐา นันทันติ และ นิธิตา นันทันติ. (2563). สภาพปัญหาและความคาดหวังในการใช้สื่อเพื่อส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุ ในจังหวัดพะเยา. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยพะเยา*, 8(2), 176-195.
- ดวงทิพย์ เจริญรุข. (2563). พฤติกรรมการใช้และการยอมรับนวัตกรรมสื่อสังคมออนไลน์ของกลุ่มผู้สูงอายุ ในเขต กรุงเทพมหานคร. *วารสารนิเทศศาสตร์ปริทัศน์*, 24(2), 229-237.
- ต่อลาภ จิตเจริญศักดิ์. (2565). *การศึกษาพฤติกรรมสารสนเทศด้านสุขภาพของผู้สูงอายุ*. ค้นเมื่อ 20 กรกฎาคม 2566, จาก <https://ir.swu.ac.th/jspui/handle>
- บำเพ็ญ ไผ่ไตรโสภณ. (2565). แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการสื่อสารกับผู้สูงอายุกับการแพร่ระบาดของข่าวสารในช่วงสถานการณ์ไวรัสโคโรนา19. *วารสารการพัฒนาการเรียนรู้สมัยใหม่*, 1(9), 157-172.
- พนม คล้ายยา. (2564). การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของผู้สูงอายุและข้อเสนอเพื่อการเสริมสร้างภาวะพลัมพลังและผลิตภาพของผู้สูงอายุไทย. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย*, 39(2), 56-78.
- รุจา รอดเข็ม และ สุดารัตน์ ไชยประสิทธิ์. (2562). ศึกษาเรื่องสังคมสูงวัย เทคโนโลยีกับผู้สูงอายุ. *วารสารนิเทศศาสตร์*, 13(2), 36-45.
- ศิริลักษณ์ สุวรรณวงศ์. (2553). *ความรู้สึคติเบื้องต้นสำหรับการออกแบบสอบถาม*. ค้นเมื่อ 20 กรกฎาคม 2566, จาก <https://ruchareka.wordpress.com>
- สัช สุชาติพิทยกุล และ พัทธ์ ศิริวงศ์. (2560). สภาพปัญหาการเรียนรู้การใช้เทคโนโลยีของผู้สูงอายุ กรณีศึกษา ผู้สูงอายุที่ใช้สมาร์ทโฟนในพื้นที่บริเวณโดยรอบพระปิ่นเกล้า เขตบางกอกน้อย จังหวัดกรุงเทพมหานคร. *วารสารนิเทศศาสตร์*, 39(2), 56-78.
- Cortina, J.M. (1993). What is coefficient alpha? An examination of theory and applications. *Journal of Applied Psychology*, 78(1), 98–104.
- Schmitt, N. (1996). Uses and abuses of coefficient alpha. *Psychological Assessment*, 8(4), 350–353.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. Publications New York, Harper and Row.